

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Juozas Baleišis **RG-50.473*0209**

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Pirmiausia norėjau, kad prisistatytumėte. Koks jūsų vardas ir pavardė?

Juozas Baleišis: Baleišis Juozas.

Alicija Žukauskaitė: Kuriais metais esate gimęs?

Juozas Baleišis: 1927.

Alicija Žukauskaitė: Ir kur?

Juozas Baleišis: Svėdasuose, čia pat.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar Svėdasuose gyveno žydai?

Juozas Baleišis: Gyveno. Vietiniai gyventojai sakydavo, kad apie 200.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kas su jais atsitiko, kai prasidėjo karas, kai atėjo vokiečiai?

Juozas Baleišis: Jie buvo visi suvaryti į Ežero gatvę, kuri prieškariniais buvo vadinama Žydų ūlytėle, kadangi ten daugiausiai gyveno žydų tautybės žmonės su šeimomis.

Alicija Žukauskaitė: Kas juos ten suvarė?

Juozas Baleišis: Suvarė vietinė to meto valdžia.

Alicija Žukauskaitė: O kokia tai buvo vietinė valdžia?

Juozas Baleišis: Tai buvo vadinami partizanai, įvairiai, baltaraiščiai. Du vardus turėjo.

Alicija Žukauskaitė: Ar jie turėjo kokias nors uniformas?

Juozas Baleišis: Uniformų neturėjo, kartais kepurę buvo vokišką užsidėję. Uniformų neturėjo.

Alicija Žukauskaitė: O jie ginklus turėjo?

Juozas Baleišis: Ginklus turėjo, su šautuvais matydavau vaikštant.

Alicija Žukauskaitė: Ar jie turėjo kokius nors skiriamuosius ženklus?

Juozas Baleišis: Skiriamųjų ženklų neprisimenu.

Alicija Žukauskaitė: O jūs pažinojote tą vietinę valdžią?

Juozas Baleišis: Pažinojau. Daugumą. Bet buvo ir atvykėlių iš Panevėžio, kurie dalyvavo suvarant į tą Ežero gatvę.

Alicija Žukauskaitė: O iš tų, kuriuos pažinojote, ar pavardes prisimenate?

Juozas Baleišis: Kirdeikis buvo, Balskys... Daugiau neprisimenu. Ko nežinau, to nežinau. Negaliu garantuoti.

Alicija Žukauskaitė: Ar matėte, kaip varė į tą Ežero gatvę?

Juozas Baleišis: Į Ežero gatvę kaip varė nemačiau, nes nuošalėj gyvenau, o mano tėvas neleisdavo, sako, nesimaišyk ten po kojom, dar paskui nemiegosi. Man buvo tik trylika metų.

Alicija Žukauskaitė: O kaip ten buvo viduj?

Juozas Baleišis: Ne, aš nebuvo Ežero gatvėj tuo laiku.

Alicija Žukauskaitė: Ar juos saugojo kas nors?

Juozas Baleišis: Matydavau, kad saugojo, kad vaikšto šitoj centrinėj gatvėj.

Alicija Žukauskaitė: O ta teritorija buvo kaip nors aptverta?

Juozas Baleišis: Šito nepastebėjau, atrodo, kad ne.

Alicija Žukauskaitė: Kiek laiko jie buvo toj Ežero gatvėj?

Juozas Baleišis: Gal iki rudens, tiksliai negaliu pasakyti...

Alicija Žukauskaitė: Ar jie galėdavo išeiti iš tos teritorijos?

Juozas Baleišis: Šito nežinau.

Alicija Žukauskaitė: O kuo jie maitinosi tada?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Juozas Baleišis: Vietiniai gyventojai nešdavo duonos, sviesto, pieno. Mano motina nešdavo. Kadangi su žydais taikiai sugyveno ir bendravo, ypatingai tėvas, arklių prekybą vesdavo. Su žydais ypatingai gerai sugyveno tėvas, motina mažiau bendravo.

Alicija Žukauskaitė: O miestelyje ar buvo vokiečių?

Juozas Baleišis: Matydavosi, vieną kitą kartą teko matyti. Uniformuoti. Ten tikriausiai esesininkai buvo, bet aš tuo laiku tokio amžiaus buvau, kad nelabai skyriau, kokios ten kariuomenės rūšies atstovai yra.

Alicija Žukauskaitė: Koks buvo esesininkų elgesys su žydais, ar matėt ką nors?

Juozas Baleišis: Ne, nemačiau. Tėvas manęs neleisdavo, labai nelindau.

Alicija Žukauskaitė: Po to, kai žydai buvo Ežero gatvėje?

Juozas Baleišis: Po to surinko jaunesnius vyrus, rodos, kad aštuonis, ir juos sušaudė vadinamam klebono pušynėlyje maždaug kilometras už miesto. Tai buvo pirmosios aukos. Atrodo, apie aštuonis. O paskui tai juos varė Užpalių gatve ant žydkapių, o likusius išvežė Rokiškio link.

Alicija Žukauskaitė: Ar matėt, kaip juos sušaudė klebono pušynėlyje arba prie žydkapių?

Juozas Baleišis: Kai pasigirdo šūviai, aš irgi išgirdau, ir iš kamaraitės įėjau į kambarį. Žiūriu, motina prie lango verkia, tėvas irgi žiūri pro langą. Mane nuvarė, sako, tu eik, paskui nemiegosi, dar susirgsi. Aš tik pastebėjau, dabar ten miškas yra per 70 metų užaugęs, o tada to miško nebuvo. Nors buvo koks kilometras, bet matėsi, kaip su baltais baltiniais ir vyrai, ir moterys turbūt per tą kapinių aptvarą lipo, o paskui girdėjosi šaudant.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs buvote nuėjęs į tą vietą?

Juozas Baleišis: Po to nebuvo, neleido. Tik žymiai vėliau, kai jau žydų nebebuvo iš viso, tada su kitais vaikais buvom nuėję pasižiūrėti.

Alicija Žukauskaitė: Tas šaudymas prie žydų kapinaičių, kokių paros metu jis buvo?

Juozas Baleišis: Dar prieš saulės tekėjimą, anksti rytą.

Alicija Žukauskaitė: Ar matėt, kiek buvo tų šaudytojų ir kiek buvo žydų?

Juozas Baleišis: Ne, šito nepastebėjau, buvo per tolimas atstumas.

Alicija Žukauskaitė: Kai prasidėjo karas, kaip greitai juos surinko į šaudymo vietą?

Juozas Baleišis: Po kurio laiko. Kurį laiką jie laisvėję gyveno. Bet po kurio laiko, šito negaliu pasakyti.

Alicija Žukauskaitė: Ar jie galėjo laisvai vaikščioti po miestą?

Juozas Baleišis: Man atrodo, buvo apribotas tas vaikščiojimas, negaliu teigti.

Alicija Žukauskaitė: Aną kartą, kai mes buvom susitikę, jūs pasakojote, kad jūs matėte, kaip degė sinagoga.

Juozas Baleišis: Mačiau, kaip degė. Mes su kaimynų vaikais bėgom pasižiūrėti. Jokių šūvių nebuvo girdėti. Atbėgom. Apsauginiai mums liepė pasitraukti. Vėliau žmonės pasakojo, kaip vokiečiai tempė žydus į gaisravietę, bet kad būtų apdegti, šito neteko girdėti.

Alicija Žukauskaitė: O jūs pats matėt, kaip stūmė į gaisravietę?

Juozas Baleišis: Ne, šito nemačiau.

Alicija Žukauskaitė: O kas atsitiko su žydų turto?

Juozas Baleišis: Žydų turto dalis? Buvo kalbama, kad tai, kas geriausia, išsivežiojo, išsitampė tie, kurie tuos žydus likvidavo. Paskui, kas liko, vargingų žydų prasti drabužiai buvo sumesti į žydo restoraną. Mėtė pagalves, drabužius moteriškus ir vyriškus, atseit, pardavinėjo. Mažai kas ten dalyvavo. Žiūrovų prisirinko, moterėlių. Gal viena ar kita pirkto už tuos pfenigius. Žmonės nerodė susidomėjimo pasipelnymui iš žmonių nelaimės.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Ar matėt, kaip vyko tas pardavinėjimas?
Juozas Baleišis: Iš toliau mačiau.
Alicija Žukauskaitė: O kas siūlė tuos daiktus?
Juozas Baleišis: Dabar neatsimenu. Tada pažinojau.
Alicija Žukauskaitė: Jūs minėjote, kad likusius žydus išvežė į Rokiškį. Ar jūs matėte, kaip juos išvežė?
Juozas Baleišis: Kaip vežė, nemačiau, nes tai buvo anksti rytą. Centrinė gatvė buvo akmenimis grįsta. Girdėjau, kad vežimai darda. Motina pasakė, kad čia žydus į Rokiškį veža. Liepė gulėti ir niekur nelįsti.
Alicija Žukauskaitė: Ar dardėjo kaip vežimai, ar dardėjo kaip sunkvežimiai?
Juozas Baleišis: Kaip vežimai. Sunkvežimių iš viso nematydavau.
Alicija Žukauskaitė: O tas dardėjimas ar ilgai truko?
Juozas Baleišis: Neatsimenu, negaliu pasakyti. Atrodo, kad neilgai.
Alicija Žukauskaitė: Po to, kai žydų nebeliko, ar jūs buvote nuėjęs į tą Ežero gatvę?
Juozas Baleišis: Atrodo, buvau nuėjęs pasižiūrėti tos gaisravietės, kur buvo maldos namai.
Alicija Žukauskaitė: O gaisras buvo prieš tai, kai jie buvo uždaryti, ar tuo laikotarpiu?
Juozas Baleišis: Man atrodo, kai jie buvo uždaryti, tiksliai neatsimenu.
Alicija Žukauskaitė: O ta sinagoga įėjo į Ežero gatvės teritoriją?
Juozas Baleišis: Įėjo.
Alicija Žukauskaitė: Ir ką jūs pamatėte?
Juozas Baleišis: Nuodėguliai. Vietiniai gyventojai pasakojo, kad gesino, nes bijojo, kad gaisras neišplistų.
Alicija Žukauskaitė: O kokių nors daiktų matėte aplinkui?
Juozas Baleišis: Šito neprisimenu.
Alicija Žukauskaitė: O kaip žmonės kalbėjo, iš kur tas gaisras atsirado?
Juozas Baleišis: Kalbėjo, kad vokiečiai atsivežė kažkokių degalų statinėse, liaudiškai sakė, smalos. O kas ten per skystis buvo, nežinau.
Alicija Žukauskaitė: Aną kartą, kai jūs kalbėjote apie vietinę valdžią, minėjote tokį Bublį.
Juozas Baleišis: Tai čia iš pasakojimų, kiek esu girdėjęs. Šilo gatvėj gyveno. Karo pabaigoj pasitraukė, kalbėjo, kad į Australiją išvažiavo.
Alicija Žukauskaitė: O tas Balskys, koks jo likimas?
Juozas Baleišis: Jis žuvo, kasdamas šulinį. Buvo griūtis.
Alicija Žukauskaitė: Tai čia karo metais?
Juozas Baleišis: Ne, čia jam jau iš lagerio grįžus.
Alicija Žukauskaitė: O kodėl jis buvo lageryje?
Juozas Baleišis: Kadangi dalyvavo žydų naikavimo akcijoje.
Alicija Žukauskaitė: Tai jūs norite pasakyti, kad jį teisė?
Juozas Baleišis: Taip. Žmonės kalbėjo, kad 25 metams buvo teistas.
Alicija Žukauskaitė: O Kirdeikis buvo teistas?
Juozas Baleišis: Nežinau. Man atrodo, kad jis pabėgo į užsienį.
Alicija Žukauskaitė: O Niaura?
Juozas Baleišis: Niaura buvo teistas. Grįžo.
Alicija Žukauskaitė: Grįžo ir čia gyveno?
Juozas Baleišis: Balsys gyveno Svėdasuose, o Niaura gyveno Juoduonių kaime.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Tie žmonės, kurie išsidalino žydų turtą, ar jie pasidarė turtingesni, gražiau apsirengę?

Juozas Baleišis: Neteko pastebėt. Čia gyveno tik keletas pasiturinčių (žydų) šeimų, o daugiausia žydai buvo labai vargingi. Į mokyklą kai eidavom, žydukai apsirengę buvo labai prastai.

Alicija Žukauskaitė: Kai žydai buvo suvaryti į Ežero gatvę, kiek laiko jie ten išbuvo?

Juozas Baleišis: Tiksliai negaliu dabar pasakyt. Man atrodo, kad iki rudens.

Alicija Žukauskaitė: Jie buvo saugomi. O kodėl jie buvo saugomi?

Juozas Baleišis: Jie buvo saugomi, kad nepabėgtų.

Alicija Žukauskaitė: O saugojo vokiečiai ar baltaraiščiai?

Juozas Baleišis: Ne, vokiečių negirdėjau. Baltaraiščiai saugojo.

Alicija Žukauskaitė: Tuo laiku vadindavo partizanais. Bet vietiniai gyventojai sakė, kokie čia partizanai. Partizanas yra visai kita sąvoka. Baltaraiščiai, nes nešiojo baltus raiščius ant rankovės kurį laiką. Paskui nenešiodavo. Paskui gal labiau tarybiniais metais paplito ta sąvoka.

Alicija Žukauskaitė: O jūs matėt tuos baltus raiščius?

Juozas Baleišis: Dabar neatsimenu, negaliu pasakyt, man nekrito į galvą.

Alicija Žukauskaitė: Tada, kai šaudė prie kapinaičių, kaip ilgai truko tas šaudymas?

Juozas Baleišis: Šito negaliu pasakyti. Gal pusvalandį, žinau, kad neilgai.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjote automatinius šūvius ar pavienius?

Juozas Baleišis: Ir automatinius, ir pavienius.

Alicija Žukauskaitė: O balsus galėjote kokius nors girdėti?

Juozas Baleišis: Balsus, kai atėjau iš kamaraitės, girdėjau klyksmus ir vaikų klyksmą, moterų... Vaikų ir moterų balsai.

Alicija Žukauskaitė: Tai tas klyksmas sklido nuo kapinaičių?

Juozas Baleišis: Taip.

Alicija Žukauskaitė: O kaip buvo šaudoma klebono pušynėlyje, ar tai girdėjote?

Juozas Baleišis: Ne, šito negaliu pasakyti, arba neatsimenu, arba negirdėjau.